

Examenul de bacalaureat național 2021
Proba E. b)

Limba și literatura maghiară maternă
BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

Filiera teoretică – Profilul umanist; Filiera vocațională – Profilul pedagogic

Varianta 3

- **Se punctează orice modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.**
- **Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit în barem. Nu se acordă fracțiuni de punct.**
- **Se acordă zece puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea la zece a punctajului total acordat pentru lucrare.**

I. TÉTEL **(30 punct)**

a. a cím és szöveg viszonya **5 pont**

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. A cím kérdőszó, felkelti az olvasó figyelmét, és arra ösztönöz, hogy felkutassa az okot; a szöveg léttel kapcsolatos gondolatokat fogalmaz meg; a lírai én saját életét boldogtalannak, értelmetlennek látja, nem találja életcélját; fordulópont: a 4. versszak, amelyben a halál megszólalása más megvilágításba helyezi az emberi élet értelmének kérdésését; az utolsó versszak, amelyben a lírai én az élet mellett dönt, élni akarását fogalmazza meg; a cím megismétlődik az utolsó verssorban stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*,

részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*,

részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*,

kísérlet a válaszáadásra *1 pont*.

b. a vers- és beszédhelyzet jellegzetességei **5 pont**

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. A költemény vershelyzete konkrét, a vers első szava konkrétan megjelöli a helyszínt és az időt, a meditáció kontextusát: „*Ablakomban, szürke estén*”; a vallomások jelleg, a lírai én saját léthelyzetéről vall, arról, hogy úgy látja, élete boldogtalan, céltalan, kiüresedett; a monologikus vallomás után a 4. vsz-tól a versbeszéd megszólítottja a halál; ez a megszólalás másfajta belátásra készíti a lírai ént; jellemző a személyes, szubjektív, egyes szám első személyű megnyilatkozás, egy bensőséges, egzisztenciális probléma megfogalmazása stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*,

részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*,

részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*,

kísérlet a válaszáadásra *1 pont*.

c. a szerkezet jellegzetességei **5 pont**

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. A vers két szerkezeti egysége: 1. szerkezeti egység: 1–3. vsz., amelyben a lírai én saját léthelyzetét mutatja be, sivárnak, kiüresedettnek látja életét; a harmadik szakasz végén a halál megnyugtató gondolata jelenik meg; fordulópont a 4. vsz., amelyben a halál megszólalása más megvilágításba helyezi az emberi élet értelmét; a halál közelségének gondolata megrémíti a lírai ént, és ebből a nézőpontból olvasandó az utolsó versszak, amelyben mégiscsak az élet megélése, a küzdelem mellett dönt; a költemény utolsó verssora elbizonytalanító, hiszen a sivárnak tűnő élet választására nincs magyarázat, ám a döntés már megszületett stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*,

részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*,

részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*,

kísérlet a válaszáadásra *1 pont*.

d. a lírai én versben megfogalmazott érzelmei **5 pont**

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. A lírai én érzelmeinek kettőssége fogalmazódik meg; az első három és utolsó versszak ellentétben áll egymással: az első három versszakban arról vall a lírai én, hogy életére a szürkeség, a monotonitás, az életcél hiánya jellemző; a célszerű, hatékony munka, illetve a

magány, az árvaság, a szerető társ, a szakmai és magánéleti kiteljesedés hiánya egyaránt a lét értelmetlenségének gondolatát ébreszti a lírai énben; a jelenlegi létállapot következtében az enyhet, boldogságot hozó halál gondolata merül fel; ezzel az állapottal ellentétes az utolsó szakasz, amelyben szinte nézőpontváltás történik: a lírai én a halál gondolata felől reflektál az élet fontosságára, és ebből a szempontból megnyilvánul az élet értéke; a verszárlat értelmezése: noha az élet nem mindig és kizárólagosan boldog, mégis az élni akarás győzedelmeskedik; az utolsó verssor jelzős szerkezete „*balga, bús titok*” alliteráció az emberi lét nagy rejtélyét fogalmazza meg: az ember az élet nehézségei, kihívásai ellenére mégis az életet, a küzdelmet, a harcot választja stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,
részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,
részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,
kísérlet a válaszáadásra 1 pont.

Tökéletesen összefüggő szöveg, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat 5 pont

összefüggő szöveg, logikus gondolatmenet, részben helyes fogalomhasználat 4 pont,
helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat 3 pont,
logikus gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat 2 pont,
töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat 1 pont.

Helyesírás

5 pont

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

II. TÉTEL

(30 pont)

1. Konkrét, explicit információk felismerése és visszakeresése. Minden helyes társítás 1 pontot ér. Több társítás esetén a válasz érvénytelen. Helyes válaszok:

Évszámok:	Események:
1947	Azt nyilatkozta, a maga szórakoztatására „bolondos állatversikéket” kezdett firkálni.
1962	A Zenei Főosztályon kezdett dolgozni.
1973	Alkotótársaival együtt interjút ad a <i>Mézga családról</i> .
1979	Az ő szövegével készült el a <i>Dr. Bubó (Kérem a következőt)</i> rajzfilmsorozat.
1983	Átültette magyar nyelvre T. S. Eliot <i>Macskák</i> című musicaljét.

5 pont

2. Konkrét, explicit információk felismerése és visszakeresése. Rövid válasz megfogalmazása a következő részletből vett információk alapján: „*A Mézga-sorozattal az volt a célunk, hogy felnagyítva mutassuk be azokat a torz jelenségeket, amelyek veszedelmet hozhatnak az emberiségre. A robbanás, a zaj, a túlzott kényelemszeretet, a gépek bűvölete – korunkban reálisan is létező ártalmak. Itt, a Földön éljünk okosan: erre szerettünk volna figyelmeztetni a filmbéli bolygókon ábrázolt világokkal. Mondanom sem kell, hogy egyikbe sem kívánczunk el...*” Érvényes, a szöveg információit felhasználó, teljes válasz – 5 pont, érvényes, de csak részben kifejtett válasz – 4 pont, részben érvényes, kifejtett válasz – 3 pont, részben érvényes, részben kifejtett válasz – 2 pont, kísérlet a válaszáadásra – 1 pont.

5 pont

3. A publicisztikai stílusréteg megnevezése – 2 pont. **Indoklás** – 3 pont.

5 pont

4. Témához való igazodás (a szöveg információira, a megadott szövegrészletre való hivatkozás). A szövegben említett rajzfilmek ismerete nem elvárás.

5 pont

Az érvelő szöveg követelményeinek betartása

5 pont

Logikus gondolatvezetés, szövegkohézió, nyelvi igényesség, helyesírás

5 pont

Megjegyzés: A feladatok sorrendjének betartása nem kötelező. A terjedelem nem befolyásolja a pontozást.

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

III. TÉTEL

(30 pont)

a. a választott alkotás műfaji sajátosságai

5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. **Mikes Kelemen: Törökországi levelek** műfajötvet: irodalmi, fiktív-misszilis levél, napló, egzotikus keleti útirajz, elmélkedő emlékirat, anekdota elemei; változatos téma: elbeszélő és tudományos témákat is bemutat; énelbeszélés, önkifejező, önértelmező, önmegértő szándék;

E/1 elbeszélés, vallomásos jelleg; a szövegegységek a magány metaforái: a levél a távolság áthidalása, a jelen nem lévő, kitalált levelezőpartner megszólítása, hitelesítése: lehetőség az életében hiányzó szerepek/személyek betöltésére; P. E. grófnő alakja; társalgó hangnem, elmélkedő jelleg; kezdő- és záróformulák sajátos, mikesi stílusa;

Kármán József: *Fanni hagyományai* három különböző műfajba sorolható: szentimentalista éregény, levélregény, naplóregény: bevezető: három kitalált elbeszélői szöveg: különböző olvasási módot kínál; levelek, naplójegyzetek: Fanni szeretethiányának, szerelemre lobbolásának, önmegértésének, halálvágyának, majd halálának, túlérzékenységének története; énelbeszélés, az elbeszélő egyben a főszereplő is, egyes szám első személyben, szubjektív módon mutatja be személyes gondolatait/érzelmeit; a történetmondás ismételt megszokott; kertmotívum jelentései; egy év, ciklikusság, évszaktoposzok;

Katona József: *Bánk bán* tragédia: középpontjában egy konfliktus áll, egy tragikus hős, aki tragikus vétséget követ el, küzd, buknia kell, részvétet, katarzist vált ki, a dráma világában az értékvesztés felerősödik; drámai szituáció; konfliktusos dráma: Gertrudis a konfliktust létrehozó negatív fél, Bánk a pozitív, aki a viszály megszüntetéséért küzd; tetőpont: Gertrudis meggyilkolása; Bánk tragikumája összetett; bármelyik lehetőséget választja, sorsa értékvesztés: Melinda halála, önmaga értékeivel, elveivel szembekerülése; nemzeti, történelmi dráma: az ország, a nemzetek tragikumája: Petur és Tiborc panasza; Bánk az egész nemzetet, a nemesek és a parasztok érdekét is képviseli; középpontos dráma: Bánk az értékhierarchia csúcsán; Endre, a hatalmi hierarchia csúcsán álló személy: nincs jelen, de minden terv és cselekedet feltételezi a hozzá való viszonyulást; éjszaka motívum; drámai nyelv többszólamúsága stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,
részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,
részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,
kísérlet a válaszáadásra 1 pont.

b. a mű szerkezetének jellegzetességei

5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. **Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*** a leveleskönyv 207 levelet tartalmaz, jellemző a kronologikus rend: 1717 – 1758; három szerkezeti egység elkülönítése: az első rész az utazás és a törökországi, rodostói élet ábrázolása; a második szerkezeti egységben a török kultúra, a fejedelem és a száműzöttek életmódjának bemutatása; a harmadik szerkezeti egység a fejedelem halála utáni (102. levél) eseményeket írja le; hangulati váltás Rákóczi halála után; levélszerkezet: kezdő- és záróformula, keltezés; három típusú szerkezet: térbeli, időrendre épülő, képzettársításos; *egy levél szerkezetének a bemutatása*; pl. 37. levél – térbeli rendre épülő szerkezet: az emigrációban élők napirendjéről és ritka szórakozási lehetőségeiről tudósít; felépítése világos és jól tagolt: két szerkezeti egységre osztható; az első szerkezeti egység a rodostói világ, míg a második a fejedelem és az emigránsok életének bemutatása; távolról közelít a tulajdonképpeni témához; első mondata személyes reflexió; bevezetés: Rodostó fekvése, a vidék éghajlata, a szőlő- és kertművelés; a város jellegzetes építésmódja, lakosainak, szokásaiknak, a környék közbiztonságának bemutatása; a leírás pontos és aprólékos megfigyeléseken alapul; gyakran kapcsolódnak hozzá összehasonlító vagy értékelő jellegű személyes, esetenként humoros megjegyzések, az útleírás műfajával is rokonságot tartó első rész hitelesen mutatja be a bujdosók tágabb környezetét; ezt követi a levél tulajdonképpeni fő témája, a Rodostóban élő magyarok napirendjének és időtöltésének leírása; az emigrációban élők mindennapjainak egyhangúságát, a társasági élet szűkös lehetőségeit mutatja be a levél negyedik bekezdése; ugyanakkor a keresztény életmódhoz való ragaszkodás kerül előtérbe, az imádság, a vallásos szertartások tagolják a száműzöttek napjait; a befejezés a fontosabb témákat összegzi, a záradék néhány utóirat jellegű megjegyzést közöl, és a levél kommunikációs helyzetének megfelelően a címzettől való búcsúzást tartalmaz;

Kármán József: *Fanni hagyományai* három szerkezeti egység, mindhárom az Uránia című folyóiratban jelent meg; a szerkezeti egységek külön címmel rendelkeznek: *Egy szó az olvasóhoz*: előszó, ajánlás, a regény célközönségét nevezi meg, fiatal lányok számára ajánlott, Fanni példás/erkölcsös magatartásának jelentősége, külső nézőpont érvényesülése; második szerkezeti egység *Fanni élete*, Fanni szerelmének, T-ai Józsi nézőpontjának érvényesülése; röviden mutatja be a főszereplő tragikus történetét, szomorú sorsát, helyét és szerepét a családban, illetve a társadalomban, külső nézőpont megjelenítése; harmadik szerkezeti egység

címe *Fanni hagyományai*: a főszereplő személyes, szubjektív napló formájú megnyilatkozása, egyéni nézőpont, vallomásos jelleg, saját léthelyzet és világkép feltárása, bemutatása;

Katona József: *Bánk bán* öt szakaszra tagolódik: a klasszicista drámamodell érvényesül: Előversengés 1. nap koraeste, palota: Ottó és Biberach párbeszéde, Gertrudis megjelenése: alap- és határhelyzet: Ottó vágya, gyorsan kell cselekednie; magánéleti szál; I. szakasz 1. nap este, a bál idején a palotában: magánéleti és közéleti szál, Bánk hazatérése, a titok mint probléma; a királyi palotában megkülönböztetés, magyarok háttérbe szorítása, az érvényesül, aki behódol Gertrudisnak; II. szakasz 3 órával később, éjjel Petur bán háza: közéleti szál; III. szakasz hajnalban Melinda szobája; magánéleti szál; IV. szakasz 2. nap koraeste, naplemente Gertrudis szobája: közéleti és magánéleti szál; Mihál, Melinda, Bánk vádbeszéde; a tetőpont; V. szakasz 3. nap délelőtt palota, nagyterem: II. Endre hazatérése, Bánk tragikum; az éjszaka szimbolikus jelentése: a palota és az ország állapotára utaló, a tisztánlátás hiányát is jelző motívum; a hármas egység elvének érvényesülése, harmonikus, kiegyensúlyozott szerkesztésmód stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszáadásra 1 pont.

c. az önértelmezés lehetőségei a műben

5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. **Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*** a leveleskönyv énelbeszélés: jellemző az egyes szám, első személyű megfogalmazás, a vallomásos jelleg; maga a műalkotás lehetőség a szerző ön- és létértelmezésére, az önmegértésre való törekvés szándéka nyilvánul meg; Mikes társaságra vágyó, mégis magányos figura; állandóan sóvárog a szülőföldje után, miközben önként vállalja a száműzetést, a bujdosó Rákóczi fejedelem hűséges kamarása; barátságosan csevegő, humorral, sztoikus belenyugvással fogadja el sorsát; a mű vége elégikus hangvételű; a fejedelem halála után reménytelenség uralkodik el rajta; Istenre bízta sorsát; a keresztény szemlélete hangsúlyosabbá válik; a mű zárata is ezt igazolja; P.E. grófné alakjának jelentősége: különböző szerepekben jelenik meg: anya, fiatal hölgy, barát, akivel beszélgetni lehet, a grófné alakja ezen kapcsolatoknak fiktív kibontakoztatását/megélését teszi lehetővé;

Kármán József: *Fanni hagyományai* többféle lehetőség a főszereplő ön- és létértelmezésére: 1. Fanni és a természet kapcsolata, mint az önértelmezés lehetősége: antropomorfizált természet; Fanni megszólítja, barátjának nevezi, titkai tudója, vigasztaló, megértő társ ellentétben az emberekkel; a történet időszerkezetét is meghatározza: egy év, természet körforgása, emberi idő végessége, egyszerűsége; évszaktoposzok: a regény a burjánzó természet tavaszi és kora nyári képeivel indul, ami párhuzamba állítható Fanni vágyakozásával és önkeresésével, a hősnő sorvadásának kezdete pedig a tél, a természet látszathalálának és az emberi élet elmúlásának gyakori időtoposza; ekkor válik szét a természeti ciklus és a hősnő útja, mert míg a természet éledni kezd, Fanni haldoklik; 2. motívumok: pl. kert: sorskert, sztoikus megnyugvás, élet-halál jelképe; Fanni a kertbe menekül apja ridegsége, mostohaanyja, testvérei eltérő értékrendje elől; pl. hold motívuma: feminin jelleg, anyját idézi, átjárást biztosít a transzcendens létbe, halál, álom motívummal kapcsolódik össze; pl. a transzcendens lét boldogsága, a szeretteivel való találkozás lehetősége – szentimentális szemlélet; 3. L.-né barátsága, mint az önértelmezés lehetősége, anyahelyettesítő szerepkör: szerelemről való tanítása, a társaságba való visszatérés ösztönzése, levelezése: Fanni odafordul egy másik szubjektumhoz, ám ez csak egy látszólagos nyílás, valójában önmegértésre törekvés; T.-aival való megismerkedése, a szerelem intenzív megélése felerősíti másságát, az eszményi boldogságra vágyik, s csalódnia kell; 4. az írás, mint az önértelmezés lehetősége: Fanni számára a naplóírás lehetőség a létértelmezésre, a naplóban érzelmeiről vall, értelmezi azokat, alkalom lelkiismeretének, önmagáról és a világról alkotott nézőpontjának a megragadására; metaforák által fejti ki nézeteit a világról, társadalomról: pl. a méh metaforája a társadalomról alkotott felfogását fogalmazza meg;

Katona József: *Bánk bán* személyiségének meghatározó vonása az emberi teljességre való törekvés: pl. belső monológ; kettős énjével való szembesülés: egyrészt királyhelyettes, felelősséggel tartozik a nemzet sorsa iránt, feladata a zsarnok hatalom eltávolítása, a magyar nemzet jólétének, a szabadság értékének biztosítása; másrészt magánember, Melinda hűséges, szerető férje, kötelessége védelmezni, erkölcsi értékét óvni; jellemének legfőbb értékei: a Melinda iránti szerelem, a felelős hazaféltség, a királyhűség és a méltóság; közösség ügyeit képviselő,

értékteremtő magatartás, a törvényes rend híve; Bánk szabadság fogalmában Melinda és a haza egységet képez; tragikus vétségek sorát követi el ellene, s nem tudja megmenteni; tragikuma: szerepkonfliktus, szándék és következmény ellentéte, rá kell döbbsen, a törvényesség keretén belül lehetetlen a konfliktus megoldása; Gertrudis megölése által saját értékrendjével ellentétesen cselekedett: a nyilvánosság kizárásával és törvénytelenül; a dráma zárlátának jelentősége: II. Endre nem rendel el büntetést, Bánk léthelyzetének megértése, Bánk büntetése az élet értelmének örök elvesztése, stb.)

értékes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,
részben értékes, kifejtett válasz 3 pont,
részben értékes, részben kifejtett válasz 2 pont,
kísérlet a válaszáadásra 1 pont.

d. a választott alkotás stílusjegyei

5 pont

Értékes, műismereten alapuló, kifejtett válasz, a témát meghatározó sajátossága 5 pont

(pl. **Mikes Kelemen: Törökországi levelek** a rokokó stílus jellegzetességei: könnyed, társalgási stílus, humor, anekdotázás, szellemesség, úgynevezett „csevegő hangnem”, előadásmódja az élőbeszédszerűséghez közelít: csipkelődés, játékos hangvétel és a tudományos tájékoztatás kiegyensúlyozott egysége; részletezés, az apró benyomások fontossága, ízek, illatok, hangulatok megörökítése, népi fordulatok, a székely nyelvjárás elemeinek beépítése az irodalmi nyelvhasználatba, líraiság, kedélyállapotát tükröző megszólalásmód: hol humoros, hol pedig melankolikus, erős, érzelmegazdag jelzők, jelzős szerkezetek használata: pl. „*haragos koplalás*”, alliterációk, ellentétek, példabeszédek, szólások, közmondások, fokozás használata;

Kármán József: Fanni hagyományai a szentimentalizmus irányzata: az emberi érzelmek előtérbe kerülése, a hősnő tragikus sorsa, halál utáni vágyakozása, halála, a természet menedékszerepe, a hősnő és a természet viszonya, a nyelvhasználat jellegzetességei: indulatszavak, kérdő, óhajító és felkiáltó mondatok, az érzelmek zaklatottságát, a lelki vívódást kifejező eszközök, a nyelvi érzékenység, a szentimentalista szerelem: Fanni: „*az érzékeny ember*” megtestesítője, fiatal leány, önelemző, önismeretre törekvő, szerelemhiánnyal küzdő hős; T-ai Józsival való találkozása a szerelem tapasztalati úton, a földi létben megélhető szerelem megismerése, megérti, hogy a végtelen harmónia a földi létben csak rövid időre, korlátozottan értékesíthető; tökéletesség iránti vágya önpusztító, tehetetlen az érzésekkel szemben; T-ai Józsi: „*az érzékeny férfi*” típusa, szerelmes, apja akaratát teljesítő személy, katona, hűség; L.-né élettörténete: férje halála, sanyarú sorsa, gyermekeinek árvasága;

Katona József: Bánk bán klasszicista-romantikus stílusjegyek; a klasszicizmus jegyei a szerkezetben: kiegyensúlyozott szerkezet, öt felvonás, a hármasság elvének értékesülése, a konfliktus fokozatos kibontakozása, tetőpont, majd a dráma végén minden konfliktus megoldódik; a romantika jegyei: téma: a nemzet sorsa, szabadsága, a nemzet értékrendje, ellentét: a szereplők, a motívumok között, a főszereplő jelleme: tragikus hős, küzd, önmegértésre törekszik, vívódó hős, a szerelem és szabadság motívumának egybefonódása, végtelen érzelmek, indulatok bemutatása, szenvedély, stb.),

értékes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,
részben értékes, kifejtett válasz 3 pont,
részben értékes, részben kifejtett válasz 2 pont,
kísérlet a válaszáadásra 1 pont.

Az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása, logikus gondolatmenet, szövegkohézió, helyes fogalomhasználat

5 pont

Összefüggő szöveg, a feladatsor által közvetített értelmezési szempontokhoz való igazodás/ezeknek egyéni szempontokkal való kiegészítése, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása 5 pont,

összefüggő szöveg, a feladatsor által közvetített értelmezési szempontokhoz való igazodás/ezeknek egyéni szempontokkal való kiegészítése, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, az értekezés tartalmi és formai jegyeinek részleges betartása 4 pont,

helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat 3 pont, helyenként töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat 2 pont,

töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat, kísérlet a válaszáadásra 1 pont.

Helyesírás

5 pont

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.